

diensten kunnen bewijzen, indien zij beter ware verzorgd.

Ik zou oneerlijk zijn en tegen mijn taalgevoel in spreken, indien ik zeide, dat men hier voortreffelijk werk voor zich heeft.

Veel eer vind ik er hier en daar iets onbeholpens in.

Ik zwijg er nog van, dat het laatste couplet een regel meer heeft dan de andere.

Maar in een regel als:

„Gelijk een rijge schiet Hij voor Gods oog naar
[boven]”

moeten de woorden „naar boven” al te duidelijk dienen om te rijmen op „gelooven”.

Ook het:

„Om onze trouwloosheen nachts werd Hij door-
[korven]”

roept een onjuiste voorstelling op. Christus werd wel gezeeld en Zijn handen en voeten werden doorboord, maar dit mag men nog niet „doorkorven” noemen. „Doorkorven” moet echter uitkomst bieden om te rijmen met „verworven”.

Deze berijming laat ook een schuip, dat geschooren moet worden, aan des scheerders voeten „zigen”. Nu beteekent „zigen” in onmacht of in zwijn nedervallen. Ik ben wel geen man van het vak, maar ik betwijfel of dat het gewenschte oogenblik is om een schuip te scheren. In elk geval ligt deze bedoeling in den tekst niet en is het ook geen gewoonte om met scheren te wachten tot een schuip ineenzakt. Maar ja, ik stem toe: „zigen” rijmt prachtig op „hijgend”.

Men kan ook vragen, waarom „krankheden” in de berijming tot tweemaal toe vervangen wordt door „ellende”.

Zoo b.v.

„Voorwaar, al ont' ellend' heeft Hij alleen gedragen.”

Om het rijm is dit niet nodig. Daarenboven wordt de vertaling „krankheden” door nieuwere, zelfs door moderne vertalers gehandhaafd. Waarom die trouwde term dan hier prijsgegeven?

Voorts meen ik, dat de regels:

„W' aanschouwden Hem en ach, wij konden 't niet
[aanschouwen],

Wij zagen Hem, en sloten d' oogen dicht”.

den „eigenlijken zin van den tekst niet weergeeft. De profeet doet hier juist op de schuld van den mensch een schril licht vallen. Wij waren niet zoo lijngeoel, dat wij Christus' lijden niet konden aanschouwen, maar zoo hardvochtig, dat wij het niet wilden aanschouwen. In het tweede vers van den tekst staat duidelijk, dat wij Hem om Zijn lijden niet begerden. Bovendien verbergt men zijn aangezicht niet door de oogen te sluiten, maar of door de handen voor de oogen te slaan of door zich om te keeren.

Maar het heeft geen reden zoo voort te gaan. Uit het een en ander zal wel gebleken zijn, dat deze berijming niet bijster sterk is.

Niet veel beter staat het met de berijming van Jesaja 55.

Ik zal hier echter niet zoozeer in bijzonderheden afdalen.

Alleen kan ik niet nalaten te wijzen op de onschone beeldspraak in de regels:

voor u, voor allen klaatsen
Hier beken wij en melk, die loutre mildheid
[biedt]

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

LXXIV.

We komen nu nog even terug op enkele gedeelten in het „Pabblyck Epistel”, die betrekking hebben op Dr. Kuyper persoonlijk.

1. De eerste botsing met Dr. van Toorenbergen (zie blz. 25, 56 en 60). Ze ontstond op 29 April 1868, toen Dr. Kuyper, pas in Utrecht, de vergadering van de Ned. Herv. Predikantenvereniging bijwoonde. Daar hield Dr. J. J. van Toorenbergen een referaat over het gebruik der symbolische schriften. En zie, aan het slot van zijn uiteenzetting beging deze referent nu de onkiesheid, om, te midden van Dr. Kuyper's nieuwe collega's, kritiek te oefenen op wat deze in zijn intreepreek gezegd had over de noodzakelijkheid van „vastheid van vorm in kerkrecht, belijdenis en eeredienst” en op zijn lezen van het geheele Doopsformulier. Daaruit ontstond zich nu ter vergadering een langdurige discussie over de vraag, of de letter, dan wel alleen het wezen en de hoofdzak der belijdenis behoorde gehandhaafd te worden, waarbij Dr. Kuyper opkwam voor vastheid (geen onveranderlijkheid) van vorm voor liturgie en confessie beide. In zijn referaat over de Belijdenis, op de volgende Predikantenvergadering gehouden, sprak Dr. Kuyper nu o.m. over de kerkelijke procedures die door onze vaders gevoerd zijn over afwijkingen in het lezen van het Doopsformulier:

De geschillen hierover liepen te Utrecht zelfs zóó

Klaatsende beken van wijn en melk! Dit beeld is niet alleen gezocht, maar schrijnt het litteraire gevoel. Het wekt een aandoening niet ongelijk aan die van het punten van een griffel met een mes. Slap is de regel:

Waarom d' uitgeput voor 't geen u niet voldoet?

Dit is wel wat erg prozaïsch uitgedrukt. In plaats van „voldoet” zou hier alleen hebben voldaan het tekstuele „verzaadt”. Het rijm had zich dan daar maar bij moeten aanpassen. En „uitgeput” doet zoo kleurloos aan. „Moegeslaafd” of iets dergelijks zou dunkt mij beter voegen.

Onrecht klinkt de regel:

Zoover als boven d' aard des hemels blauw ver-
[schiet]

Een verschil zoekt men immers steeds in horizontale richting en niet vertikaal? Zooals het hier staat denkt men aan den gezichtseinder, waar hemel en aarde elkander raken en zoo krjgt men in het geheel niet den indruk van den onmetelijken afstand tusschen beide.

Summa summarum kan ik tot geen andere slotsom komen, dan dat Deputaten met hun berijmingen van Oudtestamentische Schriftgedeelten niet voorspoedig zijn gevaren.

De Nieuwtestamentische gedeelten, welke berijmd werden zijn:

1o Romeinen 8:33—39: Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods enz.

2o 1 Cor. 15:42—58: Het lichaam wordt gezand in verderfelijheid, het wordt opgewekt in onverderfelijheid enz.

3o Ef. 1:3—23: Gezegend zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus enz.

4o Naar Openbaring 4

5o Openbaring 5:9—12 (lees 8—12), waarin het loflied voorkomt: Gij zijt waardig het boek te nemen en zijn zegelen te openen.

6o Openbaring 7:9—17 over de schare, die niemand tellen kon en die bekleed waren met lange witte kleederen en palmtakken in hun hand hadden.

Afgedacht nu van de keuze — menigeen zal 1 Cor. 13 hier noode missen — verheugt het mij te kunnen verklaren, dat m.i. de berijming der Nieuwtestamentische gedeelten veel hooger staat dan die der Oudtestamentische.

Evenwel moet ik hiervan uitzonderen Rom. 8:33—39.

Men leze den tekst eens en vergelijke hiermee de berijming.

Van de levendigheid in de eerste is in de laatste weinig overgebleven.

Daarenboven is de berijming niet vrij van bedenking.

Ik geef hier het eerste couplet:

Wie zal tegen d' uitverkoren,
Die met vrees noch angst bezwaard,
Door God zelf is vrij verklaard,
Oat beschuldiging doen hooren?
Wie speelt hem verdoemenis
Die voor God rechtvaardig is?

Dat de uitverkorenen met vrees noch angst zijn bezwaard, staat niet in den tekst.

Het strijdt ook tegen de geestelijke werkelijkheid. Zoo'n vers zou menigeen in den put kunnen brengen.

Het werkt de redeneering in de hand: zoolang

hoog, dat de Staten er zich in mengden, en ter Synode en Classis niet alleen besloten werd, dat men de formulieren „stipt sonder eenighe verandering lezen zoude”, maar zelfs bepaald werd, dat de nieuwe te bevestigen predikanten vooraf beloven moesten „zo stipt te zullen lezen”, en dat de divergerenden tot conformiteit zouden worden geroepen. Wie op onveranderde lezing der formulieren dringt, doet dus althans te Utrecht niets nieuws, en behoeft allernuist zijn historisch geweten te verkrachten.

2. De oorlogsverklaring tegen Dr. Kuyper (zie blz. 26). In De Reformatie en de Gereformeerde Kerk, blz. 6, deed Dr. Hoedemaker mededeeling van een convent, in de woning van wijlen Prof. Chantepie de la Saussaye-Senten jare 1870 te Rotterdam, ter oprichting van de Protestantische Bijdragen gehouden. Naar aanleiding van de vraag, waarom de kring was uitgebreid tot hen, die hun richting niet bij voorkeur als de „ethische” lieten aanduiden, werd door Dr. van Toorenbergen opgemerkt, dat een drachtige samenwerking noodig was om het reprimand sterven van Dr. Kuyper tegen te gaan, nu deze den kennelijken toelag openbaarde om aan „de nachtschool” een wetenschappelijke uitdrukking te geven. Zie ook De Heraut nr. 57, en Hoedemaker, Op het Fundament, blz. 443.

3. Kuyper's sympathie voor Kohlbrugge (zie blz. 27 en 28). Reeds in Confidentie, blz. 47, had Dr. Kuyper gesproken van Kohlbrugge's forschgespiede, diepgedachte levenswoorden. Nu schreef hij aan Dr. van Toorenbergen:

Vooral gij, zeer waarde Broeder, kondt het mij maar nooit vergeven, dat ik niet instemde met uw harde veroordeeling van Dr. Kohlbrugge's persoon

ik met vrees en angst bezwaard ben, mag ik mij zelf niet tot de uitverkorenen rekenen.

Een zelfden geest ademen de regels:

Dröeve dagen, hange nachten,
Honger, koude, tegenspoed,
Niets wekt schrik in ons gemoed;

Was dit maar waar.

Doch de ervaring leert het wel anders.

Ook hier heeft men een parafrase.

Maar een parafrase, die den tekst niet verheldert, doch verduistert.

Ook de uitdrukking: „wie speelt verdoemenis” kan kwalijk door den beugel.

Het gaat in den tekst niet over het voorspellen van verdoemenis, maar over het veroordeelen, het veroordeelen zelf.

Wie durft het bestaan, aldus de apostelen, om de uitverkorenen Gods te veroordeelen?

Dat is dus gansch iets anders.

En het triumfantelijke slot: „want ik ben verzekerd” wordt aldus op rijm gebracht:

Alles wekt tot vast gelooven,
Dat er niets in 't groot heelal
Is of eenmaal wezen zal
Dat ons heil ons kan ontrooven.

Men voelt: ook dit is een gebrekkige weergave. „Alles wekt tot vast gelooven”. Hoe evangelisch-gezangachtig klinkt dat.

Trouwens, het is of uit heel deze berijming de evangelische gezangen-lucht u tegenkomt.

Och, laten we toch roemen en zingen; want ik ben verzekerd!

Laat de persoonlijke geloofsverzekerdheid hartelijk en fier aan het woord komen in overstemming met den tekst.

Over de andere berijmingen kan ik kort zijn. Ze steken gunstig tegen de vorige af.

De berijming van 1 Cor. 15:42 vv. heeft iets stroefs.

Ook zou ik willen vragen: waar staat het, dat hemelboden de lichamen eenmaal zullen „wekken”?

Ook zijn in het vierde couplet:

Als d' onverderfelijheid is aangedaan
Door dit verderflijk en wij zijn onthouden
de gespatieerde woorden misplaatst.

Zoo heb ik ook in de andere berijmingen verschillende dingen aangestreept.

Doch het heeft geen zin die alle hier te noemen.

Het meest op dreef waren de berijmers blijkbaar bij de teksten uit Openbaring.

Daar vlooit het rijm soms prachtig.

Proeven.

Onderscheiden berijmingsproeven van het derde vers van den Lofzang van Zacharias werden ons toegezonden.

Wij hopen er een breede plaats voor in te ruimen. Maar dan moet men even geduld hebben.

Op het oogenblik — men vergeve mij voor ditmaal deze beeldspraak, er is niets boos mee bedoeld — klaatsen de beken van cupie en culien de rivier van de redactietafel zoo, dat de uiterwaarden blank staan.

Onze inzenders gelieven hiermee evenzeer rekening te houden als onze medewerkers.

Men kan nu eenmaal geen vuist maken, als men geen hand heeft.

HEPP.

en werk. En toch ik kon, ik mocht dat niet. Naar mijn vaste overtuiging, die niets sinds wankelen deed, was Dr. Kohlbrugge indertijd schandelijk hard door de Hervormde Kerk om zijn belijdenis van den Christus heijgend en hadden de orthodoxe broeders van dien tijd hem niet trouw, gelijk het behoort had, bijgestaan. Dit reeds won hem mijn sympathie. Maar toen ik bovendien, vooral met de werken uit zijn eerste periode kennis makende, daarin meesterstukken van den eersten rang ontdekte; predication, zooals ik er uit deze eeuw geen betere ken, vol gloed en spierkracht, rijk aan geestesbezieling en vertroosting; en meer nog, bij persoonlijke kennismaking, in den vriendelijken, eerwaardigen grysjaard een vrome, apostolische figuur voor toon heb ik mij, ja, afgervraagd of er geen schuld bij ons volk lag, dat het zulk een man had uitgehannen? of het niet kleingeestig van onze toongere was, om zulk een figuur te blijven ignoreeren? en of het verlangen van Dr. Kohlbrugge, om voor zijn sterven nog eens op den kansel van onze kerk te Amsterdam te mogen staan, niet wel het allerminste was, wat men uit deernis en liefde voor dezen getrouwen prediker doen kon? En zoo is het dan geschied, dat ik met Dr. Kohlbrugge, tot op zijn dood toe, mede door dat afstaan van mijn preekstoel, in heijlijke betrekking heb gestaan en de gedachtenis van dezen rechtvaardige mij onder de vriendelijke herinneringen uit mijn verleden blijft verwikelen. Zie verder over Kohlbrugge, I. van Loukayzen, Proefschrift, blz. 330 vv., De Standaard Zondagsblad 14 Maart 1875, en mijn: De Afscheiding, 3e druk, blz. 92.

4. Kuyper's „politieke tinnegisterij”, blz. 28—29. Aan Kuyper's „doen in politiek” namen de ethische broeders van meetaf aanstoot.

In een ernstig gesprek over de toekomst van ons land deed de ontslapen De La Saussaye Sr. hem eens dit zonderling verwijt:

In
ken
aard
de
uitsp
mits
daan
hor
In
begri
luto
da
en
ing
mit
„Gers
geord

De prin

Zoo hebl
dat in het
ditaamb
bedrag u
moet van
was de we
werk”. De
ille in 's La
maar voora
waaraan sit
ging tijden
om: voor h
moning

Mag de
verder onde
arbeid (e
daarop ant
taris van de
„Overheid
Nijmeegsche
der heit
waarden:

te d
oproel
dienatige
godsdien
uit een
beteeken
2. de
culier in
terwege

Dat de a
keus heeft
in den staat
recht zegt
zijn ideaal s
voor het vo
Daarbij b
het onderst
heersche
rattling d
komt, gelij
Wordt hier
teijke Staat
H. toch gebo
d uit het o
len Staat?
heerschende
opvatting ni
de komend!

„Als g
partij van
maar doe
met nieu

Dit was i
terwijl bedo
politieke be
En Prof.
niet in een t
Predikanten
applicatie
daard en
verband Dr
lücke time

Die en
kon mij
levend
ontkiesch
inleidings
te onthe
dat hem
3o. een
den kraak
Ik beg
naar het
studeerve
oogen mi
nogmaals
mij berei
verdedigt
heusch w
voor mij
te laten
Van O
zu, dat h
zijn carier
verwaterd